

Олександр Рябокониь,
мол. наук. співроб. СІАЗ НБУВ

ПОЛІТИЧНА БЛОГОСФЕРА ЯК МЕРЕЖЕВА СТРУКТУРА І ЇЇ ВПЛИВ НА ТРАДИЦІЙНІ ЗМІ

У статті розглядаються основні принципи й форми функціонування політичної складової блогосфери як мережевої структури та її зростаючий вплив на традиційні ЗМІ. Відзначається зростаюча потреба суспільства в отриманні політичної та економіко-соціальної інформації з альтернативних джерел.

Ключові слова: блог, блогосфера, блогери, мережеві структури, традиційні ЗМІ, політичний вплив.

В останні роки дедалі більшу увагу суспільства привертає феномен «громадянської журналістики» (від англ. participatory journalism, citizen journalism). Це явище набуло актуальності завдяки масовому захопленню блогами в мережі Інтернет і поступово змінює звичне уявлення про саму журналістику як таку.

Блог (від англ. blog, від web log – інтернет-журнал подій, інтернет-щоденник, онлайн-щоденник) – веб-сайт, основний зміст якого – записи, зображення чи мультимедіа, що регулярно додаються. Для блогів характерні короткі записи тимчасової значущості, відсортовані у зворотному хронологічному порядку (останній запис зверху). Відмінність блога від традиційного щоденника полягає в публічності записів, з можливістю їх коментарів читачами. Людей, які ведуть блог, називають блогерами [1].

Сьогодні майже ніщо не заважає будь-кому створити власний електронний міні-журнал, де при мінімальних затратах, в основному пов'язаних із проблемою вільного часу, власник є «сам собі журналістом, редактором і видавцем». Така ситуація не могла не привернути до себе увагу представників традиційних засобів масової інформації (ЗМІ), які останнім часом змогли осмислити суть цього явища та намагаються налагодити взаємовигідне співробітництво з блог-ресурсами для обміну інформацією і досвідом удосконалення базових принципів функціонування ЗМІ. Не в останню чергу це пов'язано з тим фактом, що частина суспільства не відчуває повної довіри до традиційних ЗМІ, орієнтованих у першу чергу на політичні й економіко-соціальні новини.

Ця недовіра частини суспільства ґрунтується на розумінні впливу державних органів влади, політичних партій і організацій та власників на редакторську політику тих чи інших ЗМІ. На відміну від газет, журналів та інтернет-сайтів, блоги мають значно більше свободи від цензури. Якщо блогер стає свідком будь-якої події, він відразу ж викладає інформацію про неї у власному журналі, таким чином частково задовольняючи потребу читачів в оперативному отриманні інформації. Завдяки політично активним блогерам у читачів є можливість почути іншу, на відміну від офіційної точки зору, інформацію, спробувати побачити події і явища під іншим кутом зору, ніж у власників і журналістів традиційних ЗМІ.

Основні принципи й форми функціонування політичної складової блогосфери і її взаємодію з традиційними ЗМІ одними з перших почали досліджувати такі американські вчені, як: Джефрі Хеннінг (Jeffrey Henning), Клей Шірки (Clay Shirky), Нік Дентон (Nick Denton) [2], Деніел Дрезнер (Daniel Drezner) та Генрі Фарелл (Henry Farrell). Значний внесок у наукові дослідження даної теми і розгляд зростаючої потреби суспільства в отриманні інформації з альтернативних джерел зробили такі російські й українські вчені, як: В. Волохонський, Е. Аляб'єва, П. Протасов, Т. Сафонова [3], М. Соколов, І. Стечкін, А. Єфремова [4].

Можливо основною відмінністю блогів від більш традиційних інтернет-сервісів є той факт, що блоги є мережевою структурою, заснованою на гіперпосиланнях, вказаних у кожному блозі, у той час коли інші містять довгі коментарі. Усі блоги за визначенням – це посилання на інші ресурси інформації, включаючи й інші блоги. Сукупність усіх блогів як співтовариство й соціальна мережа визначається терміном *блого-сфера* (від англ. blogosphere) [5].

Посилання між блогами мають дві основні форми. По-перше, багато хто з блогерів зберігають «блогрол» на власних веб-сайтах, тобто список блогів, які вони регулярно прочитують і які їм особливо подобаються, з живими посиланнями на них. Блогроли зазвичай займають головну позицію на домашній сторінці того чи іншого блогу. Вони є головним способом розміщення інформації про інтереси й переваги блогерів у блогосфері. Блогери звичайно вважають за краще використовувати саме блогроли, щоб відвідати пов'язані посиланнями інші блоги, інтереси яких «перегукуються» з їхнім блогом. На відміну від посилань блогрола, посилання самих записів у блозі архівуються та періодично замінюються більш свіжими повідомленнями. Звичайно такі повідомлення самі по собі пов'язані з подібною темою для обговорення, але вже іншого блогу, а не загальної адреси блогу в мережі.

Коментарі за повідомленнями – є другою і ключовою формою обміну інформацією в блогосфері. І хоча це означає, що дискусії в блогосфері можуть набути характер «відлуння» (блогери коментують коментарі коментарів їхніх повідомлень), вони можуть послужити засобом фільтрації інформації.

Посилання й сторінки – це «валюта» блогосфери, адже багато хто з блогерів віддають перевагу обширному читанню. Житейська мудрість блогерів говорить, що «найнадійніший спосіб більше прочитати – це використовувати посилання на інший блог». Це впливає з природи гіпертексту, бо прочитання інформації з іншого блогу дає можливість читачу одержати більше інформації за темою і до того ж залучає їх бути постійними користувачами інших блогів.

Таким чином, блогери стають по-справжньому зосередженими шукачами інформації в інших блогах та електронних ресурсах. Це вони можуть робити різними способами: аналізуючи поточну інформацію, що надходить до блогу, загальні пошукові системи (наприклад, <http://www.google.com>), пошукові бази даних блогів (<http://www.technorati.com>), екосистему блогосфери (<http://www.truthlaidbear/ecosystem.php>) і функцію «TrackBack» (повернення до схожих, пов'язаних з темою блогів), яка включена до багатьох пакетів програмного забезпечення в блогах.

Посилання на блограх є більш ціннішими для користувачів блогів, ніж посилання за коментарями на самій сторінці в тому сенсі, що останні мають властивість періодично зникати, тому не такі надійні. Крім того, посилання на блограх значно більше сприяють збільшенню відвідуваності з інших блогів.

Блоги і гіперпосилання між ними утворюють мережу, тому самі блоги можуть бути названі горизонталями або вертикалями, а гіперпосилання між ними можна розглядати як зв'язки в даній мережі. Кількість зв'язків, що впливає з конкретного блога, вказує на його «ступінь» і якість. Проте у зв'язку з цим виявляється досить дивна тенденція: більшу кількість блогів мають порівняно мало посилань на інші сервіси, проте зовсім невелику кількість блогів мають диспропорційно велику кількість посилань. І цей факт став об'єктом серйозних досліджень (Клей Шірки, професор Університету Нью-Йорку) останніми роками у зв'язку з тим, що нові блогери, створюючи посилання на власні веб-логі, як правило, на більш відомих сервісах, цим самим немов зараховують себе до користувачів і учасників блогосфери [6].

Спостерігається значне зростання кількості блогів і в політичній блогосфері, хоча вона не так прив'язана до появи нових користувачів.

Це пояснюється тим фактором, що тут для нових і маленьких блогів існує більша ймовірність «обрости» новими посиланнями, ніж у блогів з іншої тематики.

Подібний розподіл користувачів і посилань різними блогами може істотно вплинути на стосунки між політикою і блогами. Сама система роботи блогів дає змогу користувачам відфільтрувати потрібну корисну інформацію та здійснювати нею взаємовигідний обмін. Проте між користувачами блогів і блогами виникає одна координаційна проблема, яка полягає в тому, що, з одного боку, читачі бажають прочитати якомога більше інформації на блогах, проте, з іншого – блогів настільки багато, що блогерам важко привернути увагу більшої кількості читачів, які б залишали інформацію у своїх повідомленнях. До того ж блогери прагнуть знайти найцікавіші для них повідомлення, а повідомлень настільки багато, що виявляється дуже складно відфільтрувати потрібну інформацію. Проте безперечним плюсом блогів є той факт, що найцікавіші повідомлення й коментарі виносяться на верхні стрічки блогів, тому їх можна відразу проглянути, якщо виникне необхідність.

Що ж стосується саме політичних блогів, то тут варто виділити роль провідних електронних ЗМІ, які стають зв'язуючою ланкою між політично впливовими гравцями й блогосферою. Інтернет-щоденники, у свою чергу, впливають на політичні дебати, змінюючи зміст коментарів і репортажів про політичні події. Подібно тому, як ЗМІ можуть забезпечувати колективні рамки інтерпретацій первинних подій, блоги можуть створювати вибір з рамок інтерпретації для вибору ЗМІ. У цьому полягає і відповідь на питання: чому представники ЗМІ читають блоги?

Існує вагома підстава для того, щоб медіа-еліта – редактори, журналісти, репортери та видавці були одними з головних користувачів політичних блогів. Виділяють чотири причини відносно міцного зв'язку представників ЗМІ й блогерів з політичної тематики: матеріальна зацікавленість, персональні контакти, досвід і дослідження, а також швидкість отримання інформації.

Багато хто з них прочитує блоги з метою приєднатися до певного співтовариства, а інші проглядають блоги з метою знайти потрібну інформацію і навіть процитувати вподобаних ними авторів повідомлень у власному блозі або на сторінках ЗМІ. Іншим підтвердженням тісного зв'язку між блогосферою і медіа є те, що багато видань ЗМІ створюють свої інтернет-щоденники. У цьому випадку для медіа-персон блог стає ще одним інструментом піару, засобом підтримки іміджу, каналом активнішого впливу на своїх, зацікавлених користувачів. Таким чином, блогери та їхні інтернет-щоденники створюють контекст, у тому числі

й політичний, тих або інших подій, які потім висвітлюються в ЗМІ. Блогери мають певні переваги у формуванні громадської думки. Вони мають нагоду розміщувати негайну реакцію у власних інтернет-щоденниках на наслідки тих або інших політичних подій, економічних або соціальних проблем, у формі своїх повідомлень і коментарів. Причому вони роблять це значно раніше, ніж можуть реагувати ЗМІ. Така швидкість взаємодії блогерів суттєво впливає на специфіку політичної комунікації у провідних виданнях ЗМІ. Інформація на політичних блогах стає своєрідною системою раннього сповіщення про політичні події в країні і світі.

Професор політології Університету Чикаго Д. Дрезнер та професор Університету Джорджа Вашингтона Г. Фарелл в опублікованому дослідженні «Сила і політика блогів» (The Power and Politics of Blogs) відзначають, що багато блогів містять цікаву інформації, на яку звичайні ЗМІ мало звертають уваги. Крім того, блогери часто використовують приватні контакти для пошуку актуальної і цікавої для суспільства інформації і не бояться ризику, публікуючи неперевірені повідомлення. Але головна перевага блогів у порівнянні з традиційними ЗМІ полягає в оперативності реагування на будь-які значущі для суспільства події.

Ці дослідження дали змогу авторам зробити висновки про те, що блоги впливають на суспільство й політику за рахунок високої конкурентоспроможності. В їхньому середовищі «природній відбір» відбувається набагато швидше, ніж у середовищі традиційних ЗМІ. У світі блогосфери всі події відбуваються дуже швидко – невдахи відсіюються й позбуваються уваги читачів, у той час як перспективні та актуальні проекти швидко набувають «вагу» [7].

Проте в цьому контексті не слід забувати і той факт, що будь-яка опублікована в блозі інформація політичної, економічної чи соціальної тематики може бути брехнею, чуткою, «качкою» і т. ін. Якщо традиційні ЗМІ здебільшого перевіряють і вказують джерела опублікованої ними інформації, звертаються за підтвердженням її достовірності до відповідних інстанцій чи уповноважених осіб, то блогери це роблять дуже рідко. Отже, не слід виключати можливість того, що рознесена по кількох співтовариствах мережі інформація може виявитися добре продуманим маркетинговим ходом, частиною політичної кампанії, прикладом «чорного піару» і т. ін. До інформації, розміщеної в інтернет-щоденниках, слід ставитись обережно й критично, не робити поспішних висновків, доки не буде її підтвердження з інших, незалежних джерел [8].

Можна виділити три основні тенденції впливу блогів на загальну політичну ситуацію. По-перше, переважна більшість блогерів мають обме-

жені ресурси й вільний для блогінгу час, оскільки блогінг є вільним вибором кожного. Часто через брак часу блогери відповідають на актуальні питання разом. По-друге, політично активні гравці негайно аналізують висловлені в блогах думки та намагаються за допомогою цих знань спрямувати подальший розвиток подій у найбільш сприятливе для себе русло. По-третє, важливо відзначити ступінь, в якому блоги самозберігаються з точки зору політичних переконань, тобто прихильні до певних політичних поглядів.

Д. Дрезнер і Г. Фарелл у цьому контексті відзначають, що блоги почали відігравати важливу роль як форуми, майданчики для політичних дебатів, які ігнорують тиск з боку традиційних ЗМІ і відомих політичних сил та персон. У зв'язку з цим вони ставлять питання про те, яким чином блоги як децентралізовані веб-сайти, ресурси яких і організація комунікації між якими розподілені нерівним чином, можуть узагалі впливати на політичні події і їх результати?

Відповідь вони дають, базуючись на двох взаємопов'язаних факторах блогосфери: нерівний розподіл читачів у просторі блогосфери і велика кількість (яке постійно збільшується) контактів між блогами й головними виданнями традиційних ЗМІ. Хоча середній блогер практично не має суттєвого політичного впливу навіть у порівнянні з читачами сайтів традиційних ЗМІ, «елітні» блоги можуть виступати як інформаційний індикатор політичної ситуації і узагальнюючий статистичний показник усієї блогосфери. Журналісти тих або інших видань можуть зібрати колективну думку різних користувачів блогів і у такий спосіб висвітлити різні точки зору на певну подію, адже ця інформація цілком може відобразити тренд сприйняття ситуації і думок різних людей. Наприклад, найбільш відомі й впливові 5–10 блогів можуть бути матеріалом для сумарної статистики, якою оперують журналісти традиційних ЗМІ [9].

Таким чином, можна констатувати той факт, що в умовах зростаючого суспільного попиту на оперативне отримання інформації, у тому числі і з альтернативних джерел, двосторонній зв'язок політичної складової блогосфери і представників більш традиційних ЗМІ зміцнюється й розвивається, приймаючи нові форми та впроваджуючи нові методи в процесі задоволення інформаційних потреб суспільства. Це явище потребує нових наукових досліджень, уваги з боку суспільства та держави з метою подальшого вдосконалення й оптимізації політико-соціальних діалогів на міждержавному рівні, на рівні держава – суспільство, а також між різними політичними й соціальними групами.

Список використаних джерел

1. Вільна енциклопедія Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Блог>. – Назва з екрана.
2. Центр інформаційних комунікацій [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.comcenter.ru/mmedia/articles/2007_07_12.html. – Загл. с екрана.
3. Матеріали збірника «Личность и межличностное взаимодействие в сети Internet» [Електронний ресурс] / под ред. В. Л. Волохонського, Ю. Е. Зайцевої, М. М. Соколова. – СПб. : СПбГУ, 2007. – Режим доступу: <http://volokhonsky.ru/internet>. – Загл. с екрана.
4. Блоги как инструмент политической коммуникации / А. Ефремова // PR-технологии в информационном обществе : материалы IV Всероссийской науч.-практ. конф. Часть I. [Електронний ресурс]. – СПб. : СПбГУ, 2007 – Режим доступу: <http://www.prpro.spb.ru/filez/sbornik2007 part1.pdf>. – Загл. с екрана.
5. Свободная энциклопедия Википедия [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.wikipedia.org/wiki/Блогосфера>. – Загл. с екрана.
6. Washington ProFile [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.washprofile.org/ru/node/6666>. – Назва з екрана.
7. РОЛ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rol.ru/news/it/internet/07/07/12_004.htm. – Загл. с екрана.
8. Mobi. ru – експертний сайт о цифровой технике [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mobimag.ru/Articles/1915/Internet-dnevnik_kak_socialnoe_yavlenie.htm. – Загл. с екрана.
9. The Power and Politics of Blogs [Electronic resource] / Daniel W. Drezner, Henry Farrell. – Mode of access: <http://www.utsc.utoronto.ca/%7Efarrell/blogpaperfinal.pdf>. – Title from the screen.